

nyugoti és közép Európát: értjük a közgazdasági érdekeket. A politikai szövetség még sokáig nem lesz valószínű. A kereskedelmi szövetség azonban semmit sem foglал magában, a mi nem volna megegyeztethető hazafiságunkkal. Ma csak is figyelmükbe akarják ajánlani az eszmét az érdekelteket államok fejének. Ez úgy megérdemli a méltatást, különösen, ha tekintetbe vesszük azt az üdvös hatást is, a melyet az érdekek solidaritása fog gyakorolni a nemzetiségi szenvedélyekre.

A közös hadsereg költségvetésének lezállítását illetően írja a „Daily Telegraph“, hogy Tisza és Taaffe kormányelnökök nem tartották ugyan lehetségesnek a Bylandt hadügyminiszter által előterjesztett költségvetés lényeges csökkentését, de meg akarták mutatni a parlamentnek, hogy minden e reből takarékoskodni akarnak és takarékoskodnak is. A minisztertanácsban tehát igen élénk vita után rábírták Bylandt grófot, hogy módosítást tegyen a költségvetésben. Ezek közé tartozik az, hogy 15 embert fog elbocsátani minden yalogszázból és tíz embert minden vadászszázból. Az e módon meg takarított összeg 1.300.000 forra rug. Ezen kívül még más rendszabályokat is fognak tenni, a melyek segítségével négy millióval fog csökkenni a tavalyi költségvetés, ámbár az elszállásolás és a brucki hadgyakorlatok nagyobb költségeket fognak okozni.

A földadó szabályozásáról szóló törvényjavaslat módosítása iránt két javaslatot dolgoztak ki, a melyek közül az egyik rövidebbé teszi a becslés és osztálybasorozás fölülvizsgálatát; a másik a költségves munkával vízmentesített területeknek alkalmazandó átlómentesítések és adókedvezményekről szól. Mind a két javaslat elő fog terjesztetni a földadó szabályozási enquetának.

Francia kormányválságról beszél a hír megint. Párisi politikai körökben állítólag nagyon pengetik, hogy Waddington a jövő hónapban, a parlament összehívésekor le fog mondani. Mások ellenben úgy vélekednek, hogy január előtt nem történik a kabinetben változás. Annyi bizonyosnak látszik, hogy vagy a görög ügynél, vagy az amnesztia kérdésnél fog a kormány abba a helyzetbe jutni, hogy a kabinetkérdést fölvesse: miután elhatározott dolog, hogy Ferry javaslatának a szénátus elő betérésénél a kabinet-kérdését fölvetni nem fogják.

A romániai szidokérdés végre megoldást nyert, a mennyiben azon nehézség, mely Románia függetlenségének elismerését a nagyhatalmak előtt is megakadályozta, le van küzdve. Hosszu, heves és eredménytelen viták után a kormány és ellenzék közt létrejött compromissum lehetővé tette az alkotmány módosított 7. cikkének törvényerőre emelkedését. 133 szóval 9 ellen, tehát majdnem egyhangulag megszavazták a javaslatot. Mint Bukurestből értesítenek, az Arab-Tabia kérdésnek kedvező megoldása is remélhető.

A bukaresti szenátus osztályaiban is tárgyalták a kormány revízió-javaslatát. A „Binele public“ reményli, hogy tekintettel a kamara egyhangu szavazatára, melyet valószínűleg a szenátus

ragadtam a rideg tetemet karjaim közé s megesküvém a szent tagok porára: szeretni többet nem fogok! Láttam kiterítve a ravatalon; hosszan megregtem a szétduált arcvonásokon. Oly szép volt akkor is, mint volt virágában. Zokogtam sirja szélén; hallám, mint dübörgött a száraz göröngy koporsójára s könyörögve kértem: hantolják csendesen.

Mi kin az emlékezet!

* * *

Mezőn vagyok; mély csend, csak tompa moraj. Elöttem szállong itt-ott egy levélke; remegve válik meg a kis ágtól s sárgulva pereg a hideg anyaföldre. Nincs madárdal; a vándor darvak se regere amott költözik; a távoli hegyek kéklő ködfátyóiából homályosan tűnik fel utójára a bucsuzó karaván háromszög alakjával s végső istenhözzádot mondva, átszállnak új hazájokba. Megesősrren a haraszt, rá ijedten repdes a kis dalos, tán álmából költé fel őt. Megkísérti dalával csitítani azt, elzengi búsan, édesen még egyszer azt a dalt, melylyel a hajnal költé tavaszi reggekzen. De felsivít a szél s hosszan nyaldosva az országút porát, magas oszlopokba tömörítve, örülten táncoztatja a megrémült hervadt leveleket, míg szerte szórja újból önkénye szerint. Lenyugszik a nap is, lankadtan bocsátja megtört sugarit a levelelőt megfosztott fák száraz karjai közé s ráam utószor mosolygva, lehüny.

Oh természet! te is pihenni mész?

Böhm József

is megerősítend, a nyugati hatalmak immár nem fognak késmi Románia függetlenségének elismerésével.

A hírnék, hogy az oroszok bevették Mervet, nem adnak hitelt, — sőt sokan határozottan kétségbe vonják. Ellenkezőleg: a Gök-Tepéné megvert oroszok visszavonultak s a Kaspi-tenger mellett fognak telelni.

Beszélgetés Kossuthal.

Peysramont, az orleanisztikus „Soleil“ munkatársa, ugyanaz, ki nem régiben Gorcsakoff herczeggel Baden-Badenben tartott párbeszédéről nagy feltűnést okozó közlést tett közzé, most Kossuth Lajos nagy hazánkfíat kereste fel. A „Soleil“ tudvalevőleg a francia muszka szövetség nagy szószólója. Kossuthal tartott társalgásáról a következőket teszi közzé:

P.: Midőn 3 év előtt önnék Andrassy háborus szándékairól beszéltem; ön azokat egyszerű konjekturának mondá. Mint vélekedik most a dolog felől?

K.: Kossuth: Igaza van, egyetlen pontnak kivételével. A politika, melyet ön Andrassynek nevez, nem az övé, hanem a Habsburg ház politikája; ö önnék csak eszköze. Andrassy egyszerűen kiűntetéseket szomjazó udvaronc. Hazája, jövője soha nem okozott gondot fejének és ha hiúsága néhány csekélységgel ki van elgítve, legkészségesebben engedelmeskedik a bécsi udvar utasításainak. Szégyenlem, hazám helyett, hogy magyar ember annyira képes megelégedni Magyarország vitális érdekeiről; de el kell ismernem, hogy Ferencz József császár s tanácsosai, Andrassy kivül is, elég embert találtak volna a hazában. Nincs egy a magyar mágnások között, ki megtisztelve ne érezné magát, helyébe léphetni. 1848-49-ben láttam öket. Perényit kivéve mind a saját érdekeikre gondoltak, hol egyik, hol másik táborhoz szegődve, hogy minden eventualásra biztosítva legyenek. (Ez alkalommal igen jellemző vonásokat közölt velem Kossuth az előkelőbb magyar családok életéből. Szükségtelennek tartom azokat reprodukálni.)

P.: Azt hiszi tehát, hogy Osztrák Magyarország tényleges politikája veszélyeztetni a magyar nemzetiséget? Miért nem ellenzi akkor Magyarország és politikát?

K.: Kossuth: En és barátaim mindent megteünk, mi lehetséges volt embertől, de hiába, erőfeszítéseink eredmény nélküliek maradtak. A nemzet Andrassy és Tisza kormányzása által elgyengítve, semmi egyéb, mint egy bureau, mely határozatokat regisztrál. A anyagi érdekek miatti gond, minden más elővigyázatot elnyomott. Mohón vetekedtek hivatal s jövétemények után s azok, kikben a hazafiságnak még egy atomja van, nem tudnak egyebet tenni, mint sopánkodni s a rossz idők felett panaszkodni.

P.: A francia-orosz szövetség, mit ön elkerülhetlennek lát, önben nagy visszatetszést szülhet, hisz ön nyilvános ellensége Oroszországnak.

K.: Kossuth: Az események logikája nem módosul az emberek kedélyéért. Ha én francia volnék s az ördög ajánlaná fel nekem segítségét Németország ellen, örömmel elfogadnám azt. Ezzel azt akarom mondani, hogy én Franciaországnak nem tennék szemrehányást, ha Oroszország felé hajolna; ebben a mostani viszonyok közt a jövő kérdése gyökerezik. Ohajtanám, hogy másképp legyen s a szívem vérzik, ha azon sorsra gondolok, mely szerencsétlen hazámra vár; de mit lehet mást tenni? En szeretem Franciaországot, a mint Magyarországot szeretem s nem kívánhatom, hogy izolálva legyen, a mi az ön belső meggyőződésém szerint reá nézve egyenlő volna a romlásal. Elhez járul, hogy reánk magyarokra e borzasztó helyzetben oly felelősség nehezedik, mely engem gyötör és életem utolsó éveit meg fogja mérgezni. Lejughabban a sors kedvezése ismét pompás alkalmat nyújtott nekünk arra, hogy jövőnket hosszú időre biztosíthassuk: s mi elszalasztottuk azt. A helyett, hogy Törökország feldarabolását megengedjük, Plevnával interveniálni s Törökországot arra keltelt volna bírunk, hogy Romániára, Szerbiára és Montenegróra való hasznát nem hajtó jogairól mondjon le s adjon a bulgáraknak tartományi autonómiát, ezután kényszeríteni kellett volna Oroszországot, hogy azonnal visszavonuljon a román határokon. 150.000 ember Erdélyben és Bukovinában koncentráva elég lett volna. Oroszország valószínűleg hátrált volna, ez reá nézve egy véres vereséggel egyenlő morális vereség lett volna; a Balkán lakói nem neki köszönték volna felszabadításukat s Törökországot megtartotta volna pozícióját a Dunánál. Ellenkező esetben háborúra került volna a dolog s akkor csekély erővel Oroszország, mely rosszul volt elkészülve, s a törökkel is alig tudott megmérkőzni, oly vereséget szenved, mely tovább nyomulását egy századra feltartóztatta volna. Azt mondják nekem, hogy Németország közbelépéssel fenyegetett a Francia angol osztrák szövetségtől való fellem megbénította volna s meg sem mozdult volna. Még ha Vilmos császár és Bismarck herczeg általános conflagratiót idéz-

tek volna is fel, hogy a cáznak segítségére menjenek, meggyőződésém szerint a legtöbb német állam vonatkozott volna egy tisztán orosz érdekért vér- és pénzáldozatot hozni. Ez volt az a politika, melyet a hazafiság és a józan ész parancsolt. De ez nem volt a Habsburg-ház politikája, mely Bismarck által félvezetettve, a török zsákmány egy részére áhított s a keleten ismét megszerezhetni reméli azon prestíget, melyet a solferino és sadowai csatáreken elvesztett.

P.: Aggodalmi talán jogosultak. De az oroszok még messze vannak Budapesttől...

K.: Kossuth: Magyarország el van veszve. Minek ringassam magamat hiú ábrándokban? Oroszország Pestnél lesz még mielőtt a Habsburgok a budai palotában székelnének és ti, franciák lesztek az utóőr. Szegény Magyarország, te áldozata vagy az osztrák ház vak uralomvágának, melynek minden szerencsétlenségedet köszönheted, s most a saját fiad árulnak el... (E szavaknál, mint a levelező megjegyzi, az agg magyar oly mélyen meg volt indulva, hogy egy pillanatra nem tudott szólani.) Nézze a lengyeleket. Ók is epártolnak. Legnagyobb részüket már megnyerte Oroszország. Mi is szilvok vagyunk, mondják, s nem sok hűja, hogy Oroszország ügyét a magukénak vallják.

P.: Mikép vélekedik ön Andrassy gróf viszályeséről?

K.: Kossuth: Ez csak csalóka távozás. Nemsokára mint kancellár fog visszatérni Nem ismeri az e férhut, a ki azt hiszi, hogy ő hűságaról s feltűnési vágyáról lemondhat. Ö még egyszer meg fogja hordozni szép hónap egyenruháját. Meddig? Azt nem tudom, mert azt hiszem, hogy a napok meg vannak számlálva.

„Ezzel véget ért politikai beszélgetésem Kossuthal írja Peysramon ur, a többi nyilatkozatait nem tartom a nyilvánosság elé valóknak.“

A kiállítás.

V.

A „Nemere“ 83 ik számban közölt kiállítási tudósítástom közbejött akadályok folytán nem fejezhetővé be, a szerkesztő ur engedelmevel tovább folytatom:

Műfargarászati tárgyak voltak még kiállítás Péter Ferenczotl Székelykeresztúrról, a kézdívarásárheiyi felső népiskolától és Gyergyóalfaluból. Ezek közül első helyen említhetjük a Mauthe János kézdívarásárheiyi műfargarászati tanító által kiállított két darab faragványt. Mindkettő tölgfából készült; egyik Krisztust, a másik szt. Pétert ábrázolja. A nagy műgonddal és helyes felfogással készített faragványok bármely templomnak díszre válhatnak. Péter Ferencz székelykeresztúri műfargarászati tanító 15 darab faragványt állított ki. Ezekből volt 8 kis székény, 4 tintatartó, egy szivartartó és 2 levélnyomató. Mindenik darab ké szitójének műizléséről és ügyességéről tanuszkodott. A székények mind elarusítottak. Általában ezeknek nagy kelendőségük volt, a mi előző bizonyítja, hogy népünk csak oly czikkekért szokta pénzt kiadni, a minek közvetlen hasznát is veszi. Ily székényeket a kiállítás után is többen kerestek, úgy hogy legalább is 50-et még el lehetett volna árusítani. E körülményt jövőre ajánljuk Péter Ferencz ur figyelmébe. A kézdívarásárheiyi és gyergyóalfalvi felső népiskolák készítményei sokkal primitívvebbek valának, semhogy azokról szószasan lehetne beszélni.

Méltó elismerésben részesültek Hentze parquettjei és fournier-deszkái Brassóbol, — valamint Stoff és Horváth kiállításai egy asztalosműhely teljes berendezésben) Feketehalomból. Utóbbiak azon szándékbal állították fel gyárukat, hogy a vidék nyersfaanyagából kiviteli czikket készítsenek. A kezdet szép reményekre jogosít.

A kiállítási terem egyik oldalát csaknem egészen Sander János prázsmári erdős kollektív kiállítás foglalta el. E kiállítás egyetlen volt a maga nemében, kár, hogy az intéző bizottság több figyelemben nem részesítette. Ki voltak itt állítva a magyar királyság területén előforduló összes fa-fajok hossz és haránt-metszetben, továbbá rügyek, erdei gyümölcsök, tapló, kéreg, szén, általában az egyes fajok minden irányban be valának mutatva. Sőt, hogy a kiállítás annál inkább megfeleljen egy erdőségi kiállításnak, a Bodza vízből két tál pisztrang és tomolka (Aesche) kinalgatta magát a bámészködő inyencneknek. Minden egyes fadarabon rajta állott annak tudományos neve s így főleg egy gazdasági iskolában megbecsülhetlen gyűjtemény volna. Sander ur hajlandó is eladni s nagyon kívánatos volna, ha valamelyik gazdasági intézet vagy muzeum megszerezné.

Volt még több faátmetszet egyesektől kiállítva, de melyek csak csekélyebb értékkel bírtak. Ezek közül említést csupán a Béli Tivadár érdemel, a ki a bodolai birtokán előforduló fanemeket állította ki.

Igen becses s a gazdasátra nézve sokkal fontosabb volt, mint az intéző bizottság csak gondolhatta volna is, azon közet-gyűjtemény, a melyet a háromszéki építészeti hivatal és egyesek kiállítottak — Hogy az okszerű gazdasáttal mekkora összefüggésben van a különböző földnemek és közetfajok tudományos ismerete, azt — úgy hisszük, fölösleges fejtegetni. És mégis csak sajnálni lehet,